

Hans Christian Andersen - Statečný cínový vojáček

Bylo jednou dvacet pět cínových vojáčků. Všichni byli bratři, neboť byli uliti z jedné staré lžice. Zbraň drželi v ruce, hlavu čelem vpřed; stejnokroj měli červený a modrý, inu, náramně krásný.

Prvé, co slyšeli na tomto světě, když bylo sejmuto víko s krabice, v níž leželi, bylo zvolání: „Cínovní vojáčkové!“ Volal tak malý chlapec a tleskal rukama. Dostal je, protože byly dnes jeho narozeniny, i stavěl je na stůl.

Voják se podobal navlas vojákoví, jenom jeden z nich byl trochu jiný: měl jedinou nohu, neboť jej lili naposled a již se na něj nedostalo dost cínu. Přesto stál právě tak pevně na jedné noze jako ostatní na dvou. A právě s ním se stalo cosi zvláštního.

Na stole, kam je chlapec stavěl, bylo ještě mnoho jiných hraček; ale největší pozornost z nich budil krásný papírový zámek. Malými okénky bylo vidět přímo do sálů. Před zámkem stály malé stromečky a kolem dokola bylo malé zrcadlo, které mělo vypadat jako jezero. Plavaly po něm voskové labutě a zrcadlily se v něm.

To všechno bylo hezounké, ale nejroztomilejší byla malá panenka, která stála uprostřed otevřené zámecké brány. Byla rovněž vystřižena z papíru, ale oblečena byla v bělostnou sukničku a přes ramena měla úzkou modrou stužku a uprostřed ní zářící hvězdu, právě tak velikou jako celý její obličej. Malá panenka vztahovala obě ruce, neboť to byla tanečnice, a pak zvedla jednu nohu jako on.

To by byla žena pro mne! myslil si. Ale je příliš vznešená, bydlí v zámku, kdežto já mám jenom krabici a v té je nás dvacet pět. To by nebylo místo pro ni! Ale přece musím hledět, abych se s ní seznámil!

Lehl si po celé délce za tabatěrkou na šňupavý tabák, která stála na stole. Odtud se mohl hezky dívat na milou jemnou dámu, která stála vytrvale na jedné noze, aniž ztratila rovnováhu.

Když nastal večer, vrátili se ostatní cínoví vojáčci do krabice a lidé v domě šli spát. Hračky začaly hrát všelijaké písničky o válce a o plese. Cínovní vojáčci šramotili v krabici, neboť chtěli také být u toho, ale nemohli zvednout víko. Louskáček metal kozelce a kamínek jezdil po tabulce. Byl to takový rámus, že se probudil kanárek a začal s nimi křičet o závod, a to ve verších.

Jediní, kdo se nehýbali z místa, byli cínový vojáček a malá tanečnice. Ona stála zpřímá na špičce jedné nohy a měla obě ruce rozpřážené; on se zas postavil a stál pak právě tak vytrvale na jediné noze a jeho oči se od tanečnice neodvracely ani na okamžik.

Vtom odbíjely hodiny dvanáct a plesk! vyskočilo víko tabatěrky. Ale uvnitř nebyl šňupavý tabák, nýbrž malý, černý skřítek. Bylo to velmi vtipné. „Cínový vojáčku,“ řekl skřítek, „jen aby sis nevykoukal oči!“

Ale cínový vojáček dělal, jako by to neslyšel.

„No, počkej ráno!“ volal skřítek.

Když se rozednilo a děti vstaly, postavily cínového vojáčka do okna. A ať to již způsobil skřítek nebo průvan, okno se najednou otevřelo a vojáček spadl střemhlav z třetího poschodí.

Byl to strašlivý pád. Natáhl nohu rovně vzhůru a zarazil se čepicí do dláždění, bajonetem dolů.

Služka a chlapeček sešli hned dolů, aby ho hledali. Málem by ho byli zašlápli, ale nenalezli ho. Kdyby byl cínový voják volal: „Tady jsem!“, byli by jej snad našli, ale on nepokládal za vhodné křičet příliš hlasitě, když byl v stejnokroji.

Začalo pršet, kapka za kapkou padaly stále hustěji, až se spustil pořádný liják. Když déšť minul, přišli sem dva kluci.

„Hleď,“ řekl jeden, „tady leží cínový vojáček! Ten musí na loď a na vodu!“

Udělal si loďku z novinového papíru, posadili cínového vojáčka doprostřed a tak plul vojáček po stružce. Oba chlapci běželi vedle stružky a tleskali radostí.

Panebože, to byly vlny ve stružce! A jaký proud! Jak prudce přšelo!

Papírová lodička se houpala nahoru dolů a občas se otáčela kolem dokola, až se náš cínový vojáček hrůzou třásl. Ale nedal na sobě nic znát, nepohnul ani brvou, díval se čelem vpřed a držel zbraň v ruce.

Najednou vletěla lodička pod dlouhý stružkový most. Tam byla právě taková tma, jako bývala v jeho krabici.

Kampak se asi dostanu? myslil si. Ano, ano, to zavínil skřítek! Ach, kdyby tak tady v loďce seděla ta malá panenka, tak by mi to nevadilo, třeba by byla ještě větší tma!

Vtom přiběhla veliká krysa, která bydlila pod stružkovým mostem.

„Kde máš průvodní list?“ ptala se krysa. „Sem s ním!“

Ale cínový vojáček stál tiše a držel pušku ještě pevněji. Ani nevěděl, že se obvykle platí poplatek za dovolení projet na lodi pod mostem a že se plavci mají vykázat průvodními listy. Ale krysa tam ostatně neměla co poroučet.

Lodička plula dál a krysa za ní. Hu, jak skřípala zuby a volala na třísku a slámu, plující po vodě:

„Chyťte ho, chyťte ho! Nezaplatil poplatek! A neukázal průvodní list!“

Ale proud se stále zesiloval. Cínový vojáček viděl denní světlo ještě dříve, nežli vyplul zpod mostu, ale také zároveň slyšel hučivý zvuk, který by jistě vyděsil sebestatečnějšího muže. Jen si pomyslete: stružka se řítí na konci můstku přímo do velkého průplavu! To bylo pro vojáčka právě tak nebezpečné jako pro nás, kdybychom sjeli dolů po velkém vodopádu.

Již ani nebyl téměř s to, aby se udržel vstoje. Loďka plula dál a ubohý cínový vojáček se držel zpříma, jak jen dovedl, aby nikdo o něm nemohl říci, že mrknutím oka dal najevo strach. Loďka se otočila třikrát čtyřikrát a naplnila se vodou až po okraj; musela se potopit. Cínový vojáček stál ve vodě až po krk a loďka klesala hlouběji a hlouběji. Papír se stále více uvolňoval. Již přesahovala voda vojáčkovi přes hlavu - tu vzpomínal na malou rozkošnou tanečnici, kterou již nikdy nespátří. V uších mu zněla píseň:

„Jen pluj, jen pluj, můj vojáčku,
smrt na tebe čeká!“

Vtom se papír roztrhl a voják se zřítíl dolů. Ale hned jej polkla velká ryba.

Ne, jaká tam uvnitř byla tma! Bylo tam ještě hůře nežli pod stružkovým mostem, a jak těsno tam bylo! Ale cínový vojáček byl statečný a ležel tam s puškou v ruce.

Ryba sebou mrskala sem tam, dělala nejstrašlivější pohyby, ale konečně ztichla úplně a jako by jí projel blesk. Zazářilo docela jasné světlo a jakýsi hlas volal hlasitě:

„Cínový vojáček!“

Rybu totiž chytili, přinesli na trh a prodali. Tak se dostala do kuchyně, kde ji služka rozřízla velkým nožem. Vzala vojáčka dvěma prsty okolo pasu a odnesla jej do pokoje. Tam všichni chtěli vidět toho podivuhodného muže, který plul v břiše ryby.

Ale cínový vojáček nebyl na to hrdý. Postavili jej na stůl a tam - ne, dějí se to divné věci na světě! Cínový vojáček byl v témže pokoji, v němž byl dříve! Viděl tytéž děti a hračky, povalující se po stole, krásný zámek se spanilou malou tanečnicí, která ještě posud stála na jedné noze a druhou držela vysoko ve vzduchu. Tak byla vytrvalá! Vojáček by byl málem plakal cínové slzy, ale to se neslušelo. Díval se na ni a ona se dívala na něj, ale neřekli ani slova.

Náhle uchopil vojáčka jeden z chlapců a hodil jej rovnou do kamen, ačkoli k tomu neměl žádný důvod. Zjistě to zavínil skřítek v tabatěrce.

Cínový vojáček stál jasně osvětlen a cítil strašlivé horko. Ale zdali to bylo opravdovým ohněm, či láskou, to nevěděl. Barvy s něho pustily nadobro; zdali se mu to stalo na cestě či zda to způsobila bolest, také nikdo nedovedl říci. Díval se na malou panenku, ona se dívala na něj a on cítil, že se roztavuje. Ale ještě stál statečně se zbraní v ruce.

Vtom se otevřely dveře, průvan sebral tanečnici a ona vlétla jako motýl rovnou do kamen k cínovému vojáčkovi. Vznítla se plápoem a zmizela. Potom se roztavil cínový vojáček v kousek cínu, a když služebná druhého dne vymetala popel, našla ho jako malé cínové srdéčko. Z tanečnice zbyla jenom hvězda, ale ta byla spálená na černý oharek.

- 1) Čím byl hlavní hrdina - cínový vojáček jiný než ostatní?
- 2) Čím vším prošel?
- 3) Mohl nějak ovlivnit svůj osud?
- 4) Skončila pohádka dobře, nebo špatně?
- 5) Je vysvětleno, proč ho chlapec hodil do ohně? Proč?
- 6) Které další Andersenovy pohádky znáš?
- 7) V čem jsou jiné než běžné pohádky?
- 8) Která postava z jeho pohádky se stala symbolem Dánské Kodaně?
- 9) V kterém baletu - pohádce jsme se rovněž setkali s ožvlými hračkami a krysami?

Řešení:

- 1) Neměl jednu nohu; zamiloval se do jiné hračky.
- 2) Spadl z okna, honila jej krysa, spolkla ho ryba, byl vhozen do ohně.
- 3) Ne, jen trpně sledoval, co se s ním děje.
- 4) Špatně – zemřeli oba.
- 5) Ne; pohádka je z pohledu vojáčka, a vojáček to sám nevěděl.
- 6) Malá mořská víla, Princezna na hrášku, Malenka, Křesadlo, Ošklivé káčátko, Slavík, Sněhová královna, Císařovy nové šaty, Pasáček vepřů, Děvčátko se sirkami...
- 7) Většina z nich má velmi smutný děj (Ošklivé káčátko, Slavík, Sněhová královna) a jen málokterá dobře skončí (Princezna na hrášku, Křesadlo). Některé jsou dokonce tragické (Děvčátko se sirkami). „Nejpohádkovatější“ jsou asi Císařovy nové šaty, kdy je král potrestán za vlastní hloupost.
- 8) Malá mořská víla.
- 9) Louskáček (Čajkovskij)